

Norges Bank
Postboks 1179 Sentrum
0107 OSLO

VÅR REFERANSE
24/1013

DERES REFERANSE

DATO
22.01.2024

Motsyklisk kapitalbuffer første kvartal 2024

I dette brevet redegjøres det for Finanstilsynets vurderinger av motsyklisk kapitalbuffer første kvartal 2024, jf. [bestemmelse om beslutning om motsyklisk kapitalbuffer og råd om systemrisikobuffer](#) § 2 om utveksling av relevant informasjon og vurderinger mellom Finanstilsynet og Norges Bank. Finanstilsynets vurderinger av utsiktene for finansiell stabilitet og situasjonen i bankene framgår av oppsummert [Finansielt utsyn desember 2023](#), [Resultatrapport for finansforetak for 1. til 3. kvartal 2023](#) og [Soliditetsrapport for finansforetak per 30. september 2023](#).

Den økonomiske aktiviteten i Norge holdt seg forholdsvis godt oppe gjennom 2023, og arbeidsledigheten var ved utgangen av året fortsatt lav. Sentrale prognosemiljøer forventer en gradvis avdemping i den økonomiske aktiviteten, videre nedgang i inflasjonen og moderat økt arbeidsledighet framover. Rentenivået ventes å holde seg høyere enn det svært lave nivået i forkant av renteoppgangen. En slik utvikling vil trolig gi noe økte utlånstap og lavere netto renteinntekter i norske banker, men ingen større forstyrrelser i det finansielle systemet.

Det er imidlertid stor usikkerhet om utviklingen framover. Mange år med lave renter og god tilgang til kreditt har økt gjeldsbelastningen i husholdninger og ikke-finansielle foretak både i Norge og internasjonalt. Det har gitt sårbarheter i økonomiene og større risiko for finansiell ustabilitet. Usikkerheten forsterkes av geopolitiske spenninger.

I det norske finansielle systemet er de viktigste sårbarhetene høy husholdningsgjeld, høye boligpriser og høye priser på næringseiendom.

Målt som andel av disponibel inntekt er gjeldsnivået i norske husholdninger høyt både historisk og sammenlignet med andre land. Lavere kredittvekst og økt nominell inntektsvekst har bidratt til en viss nedgang i gjeldsbelastningen det siste året. Husholdningens rentebelastning har samtidig økt betydelig, men fortsatt høy aktivitet i økonomien, lav arbeidsledighet og finansielle buffere har bidratt til å dempe virkningene av den kraftige økningen i utlånsrentene. Så langt er det få tegn til alvorlige gjeldsbetjeningsproblemer i husholdningene sett under ett. Økte styringsrenter slår inn i husholdningenes lånerenter med et tidsetterslep. Husholdningenes etterspørsel og gjeldsbetjeningsevne kan svekkes ytterligere framover, særlig om utviklingen i økonomien skulle bli svakere eller rentenivået høyere enn ventet.

Boligprisene i Norge har økt mye over lang tid. Selv om veksten flatet ut i 2023, er prisene på et høyt nivå målt i forhold til husholdningenes disponible inntekter. Antall usolgte bruktboliger økte mye i fjor, samtidig som salg og igangsetting av nye boliger falt kraftig. Utviklingen i boligprisene framover er usikker. Dersom rentenivået holder seg høyt lenge, eller stiger ytterligere, kan boligprisene falle betydelig. Det kan føre til lavere aktivitet i økonomien og økte tap i bankene.

Økt rentenivå har ført til verdifall på næringseiendommer og redusert inntjening i næringseiendomsselskaper. Mange av foretakene har høy gjeld, og en betydelig del av gjelden forfaller og må refinansieres de kommende årene. Andelen gjeld i næringseiendomsselskaper med svak rentebetjeningsevne har økt markant. Dersom rentenivået holder seg oppe, kan andelen risikoutsatt gjeld øke ytterligere og medføre økt kreditt risiko i bankene.

Det siste året har kredittveksten til husholdninger og ikke-finansielle foretak avtatt. Norges Banks utlånsundersøkelser i 2023 tyder på at etterspørselen etter lån falt noe, mens bankenes kreditt praksis overfor husholdningene og foretak var om lag uendret, bortsett fra noe innstramming overfor næringseiendomsforetak. Den siste utlånsundersøkelsen indikerer at bankene forventer uendret kreditt praksis i første kvartal 2024, samt noe lavere etterspørsel etter boliglån og lån til næringseiendomsselskaper.

Finansforetakenes bruk av fleksibilitetskvotene til nye boliglån har holdt seg stabil det siste året. Ifølge [rapporten for tredje kvartal 2023](#) var andelen nye lån med pant i bolig som avviker fra ett eller flere av kravene i utlånsforskriften, både i og utenom Oslo, lite endret sammenliknet med samme periode året før. Det var kravet til maksimal gjeldsgrad som fortsatt hadde høyest avvikandel for utlån med pant i bolig i Oslo, mens utenom Oslo var andelen høyest for kravet til maksimal belåningsgrad i andre og tredje kvartal.

Ifølge [resultatrapporten for finansforetak](#) var egenkapitalavkastningen for bankene samlet 14,0 prosent etter tre kvartaler i 2023, som var 2,5 prosentpoeng høyere enn i samme periode året før. Høyere netto renteinntekter er den viktigste forklaringen på bedringen i lønnsomhet. Bankene hadde lave utlånstap i de tre første kvartalene i 2023, men noe høyere enn i samme periode året før.

Over tid er det de regulatoriske kravene som avgjør bankenes soliditet. Innlemmelsen av det europeiske kapitalkravsregelverket (CRR/CRD IV) innebar en betydelig reell lettelse i norske bankers kapitalkrav, og endringene i EUs kapitalkravsregelverk (CRR2/CRD V) bidro til ytterligere lettelser. Reduserte kapitalkrav kan føre til at bankenes soliditet etter hvert svekkes, som vil være uheldig i lys av risikoen i det norske finansielle systemet.

Bankenes risikobærende evne og evnen til å yte nye lån til kredittverdige kunder i nedgangstider krever at banken har tilstrekkelig egenkapital. Norske banker tilfredsstiller de regulatoriske kapitalkravene med en margin, se [soliditetsrapporten for finansforetak](#). Innenfor rammen av det europeiske regelverket bør kapitalkravene innrettes slik at de bidrar til å opprettholde den reelle soliditeten.

Etter Finanstilsynets vurdering er det sårbarheter i norsk økonomi som kan gi tilbakeslag for både finansnæringen og realøkonomien. Erfaringene tilsier at underliggende sårbarheter kan føre til kriser i det finansielle systemet som kan komme brått, skape stor uro i markedene og spre seg raskt mellom aktører, både nasjonalt og internasjonalt. Disse erfaringene understreker viktigheten av god soliditet i bankene.

Kravet til motsyklisk kapitalbuffer er nå 2,5 prosent. Etter Finanstilsynets vurdering er det ikke grunnlag for å endre kravet til motsyklisk kapitalbuffer.

For Finanstilsynet

Per Mathis Kongsrud
finansstilsynsdirektør

Knut Haugan
avdelingsdirektør (konst)

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.